

MIREIA VANCELLS

NEGRA MEMÒRIA

IV PREMI DE NARRATIVA MARÍTIMA
VILA DE CAMBRILS-JOSEP LLUÍS SAVALL 2012

Notes de color

Notes de Color — 57

NEGRA MEMÒRIA

MIREIA VANCELLS

IV PREMI DE NARRATIVA MARÍTIMA VILA DE CAMBRILS
JOSEP LLUÍS SAVALL 2012

Cossetània
EDICIONS

Aquesta obra va obtenir el IV Premi de Narrativa Marítima
Vila de Cambrils Josep Lluís Savall 2012,
convocat per la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils.
El jurat que atorgà el premi estava format per Francesc Garriga Colom,
regidor de Planificació de Ciutat i Cultura de l'Ajuntament de Cambrils,
com a president; Lluïsa Rom Sala, regidora de Benestar Social de l'Ajuntament
de Cambrils; Robert Benaiges Cervera, escriptor i regidor de l'Ajuntament de
Cambrils; Pau Vidal Gavilan, traductor i escriptor; Rosa Rey Rodríguez, directora
editorial del 9 Grup Editorial, i Gemma Massagué Casas, tècnica del Departament
de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils, com a secretària.

Editat amb la col·laboració de:

AJUNTAMENT DE CAMBRILS

Primera edició: maig del 2013

© del text: Mireia Vancells

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-149-0

DL T 398-2013

INTRODUCCIÓ

Fa gairebé un any, i amb tot el dolor del meu cor —tant de bo ho hagués pogut resoldre d'una altra manera—, vaig posar a la venda la casa de la meva àvia Isabel al Masnou, al Maresme. Era un casalot de planta baixa i dos pisos, terrat i eixida, situat a primera línia de mar, de la carretera i de la via del tren.

Quan era petita, els meus pares i jo hi havíem anat amb certa freqüència, un parell o tres de cops l'any, des de Menorca; per Nadal, a l'estiu i alguna altra vegada entremig, ens embarcàvem tots tres en el vaixell de la Trasmediterrànea i anàvem a veure l'àvia —el meu avi morí abans que jo nasqués—, i allà feiem curtes però intenses estades que sempre recordo lluminoses i plenes d'alegria i de rialles. Jo m'instal·lava a la seva cambra, que compartíem, i tots quatre, els meus pares, la meva àvia i jo, anàvem a la platja, organitzàvem àpats amb gent que feia temps que no vèiem, visitàvem coneguts o anàvem a Barcelona a passejar per la Rambla i a visitar el Tibidabo o al parc de les feres, com aleshores s'anomenava el zoològic. Per mi, aquells sojorns al Masnou a casa de l'àvia Isabel eren esdeveniments extraordinaris que van omplir la meva infantesa de records dolços de família i d'enyorada felicitat.

Devia tenir poc més de deu anys quan hi vam fer la darrera visita. La meva àvia ja estava malalta i, per desgràcia, va morir poc després. Llavors els meus pares van posar la casa en mans d'un administrador de finques que en va tramitar el lloguer, i a partir d'aquella data la casa va tenir els mateixos inquilins —una família masnovina— durant gairebé cinquanta anys, fins que l'any passat ells també van morir.

Un cop l'administrador em va haver comunicat telefònicament que ja la tenia buida de mobles i d'andròmines velles, un cop formalitzada la venda i abans de lliurar les claus als nous propietaris, vaig decidir d'anar-hi un dia, així, sense més ni més, a acomiadar-me de la casa, a fer-hi una darrera ullada, a dir-li adéu. Vaig agafar un vol a primera hora del matí per tornar-me'n el mateix dia al vespre cap a Maó.

Quan hi vaig arribar no vaig trobar gaire cosa al menjador, ni a la cuina, ni a les cambres. Tot era buit, ple de polsim i de borró, amb pudor de tancat i de rònc. En un primer moment, fins i tot em vaig mig penedir d'haver-hi anat. Però abans de girar cua i marxar de nou cap a l'aeroport, em va venir el rampell d'anar a fer un cop d'ull a les golfes, a les quals accedia per una escaleta de fusta, entapissada de pols i mig trencada.

El sol es filtrava per entremig de les persianes i, amb aquella llum de primera hora de la tarda que il·luminava els remolinetes de pols que sense adonar-me'n jo aixecava en caminar, vaig tafanejar aquell recambró que semblava llargament abandonat. I en un racó de les golfes, a terra, vaig trobar una vella caixa atrotinada i a dins, tot de paperots vells i rebregats, una pila de diaris antics i esgrogueïts, unes quantes cartes i un munt de fotografies antigues. Contenint la respiració, vaig tocar tots aquells materials ressecs i fràgils amb les puntes dels dits. Després, un per un, els vaig anar traient de la caixa i els vaig anar dipositant a terra, per tal d'observar-los amb deteniment.

Hi havia retrats en blanc i negre, d'aquells com de cartró, de color sèpia. Mostraven gent d'una altra època abillada amb aquells vestits d'abans, persones de diverses ètnies assegudes al voltant d'una taula parada a l'aire lliure i, al fons, palmeres i un paisatge tropical. També hi havia fotografies descolorides del Masnou de finals del segle XIX, de quan la carretera encara era pròpiament el Camí Ral i era una plàcida avinguda arbrada per on circulaven cotxes de cavalls, carretons de mercaderies, pescadors, pagesos, camàlics, traginers i senyors i senyores elegants amb barret clar i ombrel·la distingida.

Em va cridar l'atenció que, en aquella època, la via del tren no tenia proteccions ni era tancada de cap manera, i la gent la travessava com qui travessa un caminó. També em vaig fixar que la platja era ben bé tres o quatre vegades més gran que no pas ara i que la distància que s'havia

de recórrer des de la via fins al trencant de les ones no s'acabava mai. Mirant ara pel finestró de les golfes, es veia la carretera amb un trànsit infernal, la doble via de la Renfe amb la catenària i les tanques a banda i banda, i una platja escarransida plena de bars amb terrassa, dutxes i el port esportiu a mà dreta de tot.

Junt amb la pila de fotografies i el munt de diaris i papers, vaig trobar un lligall gruixut que contenia un manuscrit amb unes tapes de cartró. Amb un esglai vaig descobrir que eren, ni més ni menys, les memòries del meu rebesavi Gabriel.

Del meu rebesavi jo mai no n'havia sabut gran cosa. Que es deia Gabriel Batalla. Que va ser qui va fer construir aquella casa, el seu primer propietari. Que de jove havia estat un noi aventurer i que havia viatjat bastant, i que fins i tot havia viscut uns quants anys a l'estranger. Que havia fet molts diners i que va tenir una filla, la meva besàvia, que es deia Carme.

Quan la meva besàvia va ser prou gran es va casar amb un tal Vicenç Amat, va continuar vivint a la mateixa casa amb el seu pare Gabriel, que ja era vidu, i allà va tenir el meu avi, que es va dir Gabriel Amat i Batalla, i dos fills més, en Francesc i la Cinta. En Francesc i la Cinta no es van casar mai, ni van tenir fills. En Gabriel Amat es va casar amb la Isabel Grau, o sigui, la meva àvia Isabel, la que jo vaig conèixer. Van tenir la meva mare, Marta Amat Grau. La meva mare es va casar el 1945 amb el meu pare Pau Pons Taltavull, que era de Menorca, i se'n van anar a viure a Maó tots dos. Allà, a Maó, vaig néixer jo el 1946.

Durant els dies següents a la troballa d'aquell misteriós manuscrit, que per descomptat em vaig emportar de tornada a Menorca ben embolicat juntament amb la resta de papers i retrats, el vaig netejar i ordenar i el vaig llegir amb deteniment. Per sort, la lletra era clara i la cal·ligrafia i l'ortografia eren bastant bones. Sortosament no hi faltava cap full i feia la impressió, per la qualitat de l'escrit i per la cura que qui sigui que el va guardar al bagul va tenir a l'hora d'enquadernar-lo, que ho va fer expressament perquè es mantingués en bon estat al llarg del temps i algú el trobés casualment, com m'havia passat a mi. Com un missatge dins una ampolla que algú llança a mar amb la intenció que algú altre el trobi. El lligat era impecable, fet amb cordill gruixut de

cotó, i com que no hi havia tocat mai la llum, el paper era ben blanc i estava en excel·lent estat.

Em va impactar primer de tot descobrir que el meu rebesavi Gabriel tenia molta gràcia escrivint i, per l'època en què va ser escrit, quan la majoria de gent era analfabeta, el seu nivell es demostrava força alt. Però sobretot, i a mesura que vaig anar llegint el document, em va impressionar profundament el relat dels fets que s'hi explicaven, i em va estranyar que dins la família mai no s'hagués parlat de tot allò.

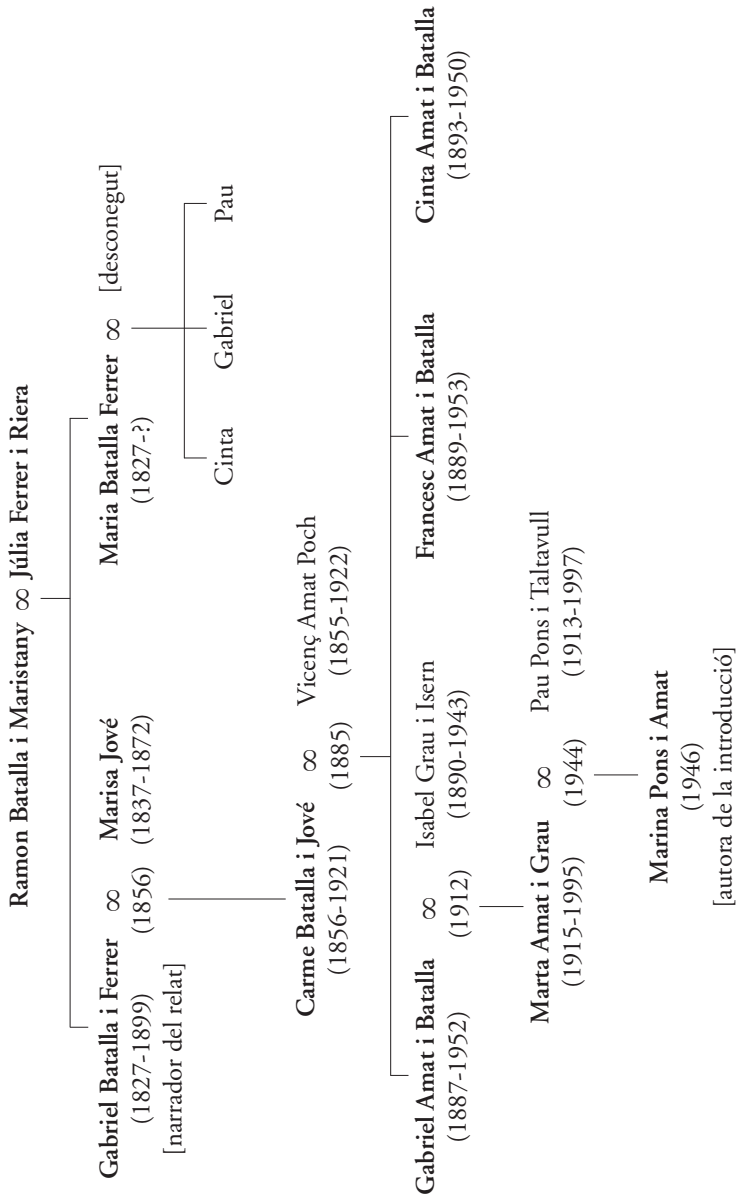
Vaig quedar tan trasbalsada per la lectura del manuscrit que no vaig dubtar ni un segon que l'havia de transcriure i fer-lo editar i publicar com més aviat millor.

En el relat s'esmenten noms, llocs i esdeveniments. Els he transcrit tots tal com eren. He preferit no canviar ni una coma per al bé de la narració i perquè crec des del més profund de mi mateixa que sempre és millor una veritat dolenta i dolorosa que una agradable mentida.

El relat de les memòries del meu rebesavi Gabriel Batalla i Ferrer comença el juny de 1845, en l'època en què al Masnou hi havia tres mes-trances de construcció de velers a la platja i en l'època en què tot just s'estava gestant el projecte del ferrocarril. La història acaba l'octubre de 1897, quan s'estan a punt de perdre les darreres colònies a Amèrica i el món es prepara per patir canvis espectaculars amb l'entrada del segle xx.

MARINA PONS I AMAT
Maó, setembre de 2007

ÀRBRE GENEALÒGIC DE LA MEVA FAMÍLIA

Em dic Gabriel Batalla, sóc veí de Sant Pere del Masnou i vaig néixer el 1827. Per tant, en el moment de començar a escriure tinc gairebé setanta anys. El segle se m'acaba, com la vida, com tot. Sóc vell, estic malalt i em tremola molt el pols, ja fa anys que tinc tots els cabells blancs, no camino gaire fi i m'he quedat sord de l'orella dreta. El metge ja m'ha dit que no estic bé. El crec. Em fa mal tot. El miro per la finestra, pobre doctor, després de la visita setmanal, quan la meva filla surt a acomiadar-lo a la vorera. Ella plora al portal mentre li dóna la mà i ell se'n va Camí Ral enllà amb la cara desencaixada. No cal que m'expliquin res. Sé que em queda molt poc temps.

Ara la meva filla, la Carme, toca el piano al pis de sota, per consolar-se. Un piano amb molta història. Ella fa el cor fort mentre els meus néts, en Gabriel, en Francesc i la Cinta, juguen al pati del darrere. Ells no estan al cas de res, com ha de ser. Són petits. Jo, des de la finestra de la meva cambra, miro la platja, les barques, la via del ferrocarril i el Camí Ral ple de gent que passeja amunt i avall. Tots contents, la majoria. Passegen i passen arran de platja, veuen el mar davant seu, un mar ple d'història i ple d'històries, i no s'adonen de tot allò que una vegada s'hi va amagar. No sospiten res, ignorants de tot, i viuen les seves vides aliens a la veritat.

A la platja ja no hi queda cap drassana. Hi ha els terrenys buits, envaïts de matolls. Hi queda alguna barqueta, material de la companyia del carril i barraques de pescadors. Ara tothom vol vaixells de vapor, i de velers, aquí, ja no se'n fa cap ni un. I jo, com que me'n recordo, de quan

sí que hi havia drassanes i de quan sí que s'hi feien vaixells enormes de vela, he decidit escriure les meves memòries perquè estic cansat de dur jo tot sol la càrrega de tot el que vaig viure. Massa secrets, massa silencis. M'he decidit perquè la meva mort és propera i no m'ho vull endur tot plegat cap a la tomba. El que em va tocar viure, el que vaig veure, el que vaig sentir i el que vaig fer, de vegades per voluntat pròpia i de vegades perquè no em va quedar altre remei, tot allò, no pot pas quedar en l'oblit. Massa sovint he volgut explicar-ho, però per algun motiu o altre no he trobat l'ocasió, ni com revelar-ho, ni a qui dir-ho. Les persones que ho havien de saber no em van voler escoltar. Les persones que no calia que ho sabessin, no vaig gosar fer-les patir. No hi ha pitjor cec que el qui no hi vol veure, ni pitjor sord que el qui no hi vol sentir.

Per bé o per mal, aquesta història que explicaré ara és part de tots nosaltres. En som hereus i fills, no ens en podem escapar ni ens en podem amagar. Ben mirat, si tot se sap, podrem aprendre'n bones lliçons. Ocultar-ho més temps no ens servirà per a res de bo.

Que em perdonin aquells a qui faré al·lusió; intentaré no ofendre ningú i ser respectuós amb els records. A uns quants els canviaré el nom per tal de no ferir cap persona ni cap família, i per tal de no associar cognoms de gent innocent a certes aficions i dèries que jo hauria preferit no conèixer mai de primera mà. A d'altres els esmentaré pel seu veritable nom perquè van ser bones persones i veritables amics.

A tots els agraeixo haver-los trobat al meu camí, perquè de tots vaig aprendre i de tots me n'emporto alguna cosa.

Déu els hagi perdonat.

CAPÍTOL 1

Ma mare sempre m'explicava coses de la nit en què ma germana i jo vam néixer.

—Feia un fred que pelava, fill. La nit de Nadal. No em vau deixar ni anar a missa del gall, vatua l'olla. Vau arribar havent sopat, així, de sobte, pam, pum. I t'haig de dir que no em va fer ni mal ni res. Van ser dues “apretades”, i fora; i els nadons més bonics de la terra allà, tots dos per a mi soleta.

I pelava patates i tallava pastanagues, mentre somreia. A mi m'agradava sentir-la explicar coses del nostre naixement i de quan érem petits. Se li il·luminava la cara.

—Que n'éreu de petitons tots dos, Mare de Déu! I mireu-vos ara, que sembla que va ser ahir, i amb disset anys que ja teniu que sembla qui sap què, de tan ganàpies.

I mentre ella xerrava, jo anava amunt i avall carregant els sacs de farina que aquella tarda havia anat a buscar al molí d'Alella.

—Apila'ls bé, Gabriel, que no vull que em caiguin damunt del cap ni que s'humitegin.

La mare s'afanyava a fer bullir l'olla, que aquella nit en tenia deu a sopar i a dormir. Sort que eren traginers i dormien tots junts a les golfes.

—De llençols nets no me'n queda ni un, fill. Que la Marieta de ca la bugadera s'ha quedat sense cendra de la fina, t'ho pots creure? Demà diu que n'hi porten i que podrà fer bugada de tot. Pensa-hi per demà vespre d'anar a buscar-hi roba neta. Agafes un cove net, dels de roba de

llit, i la vas a buscar tota, que l'estendrem al pati del darrere, que amb una mica de sort no hi haurà mules, ja. S'ho ben necessita la Marieta, que sort que avui no tinc cap "senyoritu" de matalàs i llençol, que, si no, em fa anar ben malament, la punyetera.

—Mare, la farina ja l'he apilada. Què més vols que faci?

—Baixa un moment a la platja i porta'm sorra per fregar olles. Em porta't el sedàs i me la portes ben triada i sense pedres: ben fina, la necessito; i de passada que hi vas, té, llença tot això a mar, que, si no, sí que se m'omplirà la cuina de cuques i de mosques, amb aquesta calor. Vés, afanya't, que tenim molta gent a sopar i el més calent és a l'aiguera.

Quan havia de llençar la brossa, jo m'emportava una bóta sencera plena de pellofes de patata, closques d'ou, tripes i pelleriugues de carn o de peix i tota mena d'escombraries. Posava la bóta ben tapada al carretó, corria fins a la sorra i allà la descarregava i la feia rodolar per la platja fins a l'aigua. Arran d'ones, n'obria la tapadora i ho llençava tot a mar, que s'ho mengessin els peixos. Llavors aprofitava per quedar-me una estona embadalit mirant les feines de les mestrances i badava en veure treballar els mestres d'aixa i fixar-me en com creixien els bergantins. Quedava parat de veure com triaven les fustes de roure, d'alzina i d'olivera per fer la quilla, les quadernes, les rodes i els codasts, primer el costellam, després el casc, els acabats i els pals. I quan tocava impermeabilitzar el casc, tota la platja quedava envaïda d'aquella pudor de quitrà, de brea i de betums que marejava.

—De primer s'ha de fer la quilla, Batalla —m'explicava el mestre Pla quan em veia badar—, després la roda i la contraroda; les quadernes, el paramitjal i la cinta. Es forma la traca. Es reforcen els bous. Es clava el trancanell. Es forma la carcassa, es folren les cobertes i l'interior i es claven les taules...

Jo em perdia en tota aquella nomenclatura complicada, i només pensava com seria navegar en una d'aquelles naus.

—...i llavors ja podem treballar a dins, noi, per fer tots els interiors. Posem els pals, calafatem el casc amb estopa, impermeabilitzem amb brea i poca cosa més. La resta, a Barcelona hi falta gent.

Jo tornava a la cuina de la fonda amb el cap a tres quarts de quinze i la meva mare sempre es planyia de com havia tardat.

—Que n'ets de pesat amb els bergantins, Gabriel, que n'ets de pesat! Mira que sempre t'ho dic: mala peça al teler, això dels vaixells. Que sembla que s'hagin tornat tots bojós, que ni a Arenys, ni a Vilassar... enlloc no els ha agafat tanta febre. Ara tothom vol un veler, que no entenc per a què en necessiten tants, de bergantins. Les tres mestrances no paren quietes, noi! Que som a primers de juny, i enguany ja n'han fet ben bé un parell o tres, de vaixellots del dimoni. I les Amèriques. Ara tothom se'n vol anar a fer les Amèriques; què se'ls ha perdut a les Amèriques, que tothom hi vol anar? Com si aquí no hi hagués feina, mal vent se'ls endugui a tots, vatua el món. I mira que t'hi entretens, a les mestrances, fill, i jo necessito que estiguis per mi i que passis l'escombria, que de les enllardades i nyafes del terra abans he relliscat i una mica més i caic i m'obro el cap amb la pica.

I s'eixugava les mans amb el davantal blanc, tota baixeta i rabassuda ella, i s'arreglava el monyo, tota presumida, i s'eixugava la suor del front.

—Què fem avui per sopar, mare? Tinc gana.

—“Calamarsus” ofegats amb patates. Avui, havent dinat, ha vingut la nena de cal Sord amb una cistella de calamars que feien goig de veure. Encara bellugaven! Ben nets que són, ja, que ta germana s'ha passat la tarda netejant-los. Agafa unes quantes cebes i les trinxes ben trinxades.

—N'hi ha dues de grillades. Te les porto també?

—I tant que sí! Aquí s'aprofita tot.

I jo trinxava les cebes, tot plorant com una vella.

—Posa la ceba trinxada amb oli i sal a la cassola.

—La gran?

—La gran, la gran, que farà manduca per a una dotzena. Bo i fred. Oli, sal i la ceba, vi blanc, aiguardent i aigua, i ho poses al foc.

I mentre jo feia, ella seguia parlant-me del dia que vam néixer.

—A missa del gall tot el Masnou comentava que a la fonda de can Batalla hi havia hagut novetat, tothom deia “Com la Mare de Déu, com la Mare de Déu...” I comentaven “Pobra dona, el marit al cementiri i ella amb dues criatures, i havent-se de fer càrrec de la fonda tota sola”...

I es quedava pensativa mentre netejava el taulell i posava a bullir les patates i les pastanagues.

—Maleïda febre, que es va endur ton pare quan jo ja us estava esperant... Maleïda mar i maleït pescar, que d'això li va venir, del fred que va arribar a agafar aquell dia; que jo sempre li deia, "Ramon, no cal que surtis a mar, que amb la feina que fas al tros i la feinada de la fonda ja en tens ben bé prou". I em deia "Júlia, calla i no em diguis el que haig de fer". Era tossut com una mula.

I la mare s'eixugava els ulls i no sé si plorava de la ceba que jo tallava amb afició, o de què.

—Farem curt de llenya, fill. Vés a fora i porta-me'n un bon farcell. Brancall, pinyes i llenya petita i mitjana, barrejat de pi i d'alzina. I després, vas i pares taula. Posa plats fondos i cullera, que hi haurà àpat de suc. Posa-hi prou pa per a deu persones i omple quatre gerres de vi; poses un parell de càntirs d'aigua fresca del pou i una fruitera de taronges, que avui ha passat un traginer amb taronja de Cabrils, d'aquella tan dolça.

—De pa no n'hi ha gaire, mare.

—Què dius, ara?! Doncs vés en una escapada a ca la Ramona de la llet i porta-me'n un parell d'ampolles; les trobaràs netes i penjades al rebost. Faré coques de sucre per a demà esmorzar, que a l'hora que es lleven els traginers no hi haurà pa, encara, i ara no tinc temps de fer la massa.

I jo, mentre feia d'ajudant de cuina, anava de corcoll, ara això i ara allò altre, sempre corrents, i arribava on no arribava ma mare. La seva il·lusió era fer-me de mestra cuinera i que jo fos bon cuiner, i que els viatgers del Camí Ral s'ho diguessin els uns als altres i vinguessin sempre a casa nostra a fer parada i fonda. Ella deia que l'ofici de cuiner era el més important de tots, perquè una persona pot sobreviure sense vestir-se, sense rentar-se o sense calçar-se, però mai sense menjar.

—Posa els calamars a la cassola, que la ceba ja és tova. Posa-hi panses, safrà, pebre i rovells d'ou. Posa-n'hi cinc, que les clares les guardaré per fer les coques. I ho remenes bé tot, que s'ofeguïn bé els calamars i que quedin flonjos.

Jo m'ho passava bé aprenent de cuina amb ma mare, i en sabia més del que ella es pensava. Perquè jo, mal m'està dir-ho, amb disset anys que tenia, ja era un noi espavilat.

—Demà ja et pots llevar ben d'hora, que, havent esmorzat tota aquesta colla, hauràs de deixar el menjador polit com una patena.

—No ho pot fer la Maria, això?

—Demà ta germana té costura a ca la Bruta.

La mare tota la vida havia estat pendent que no fóssim uns analfabets ni uns ignorants, i ens va enviar cada dia a cal mossèn a aprendre a llegir, a escriure, a fer números, a estudiar geografia i a dibuixar fins als dotze anys. I ma germana anava a lliçons de costura a ca la modista del poble.

—Mare, com és que n'hi diuen *ca la Bruta*?

—Perquè està obsessionada per la neteja, fill. Per això. Ho diuen per fer-la enrabiada. I ben net que t'ha de quedar el menjador, que cap allà les dotze espero la senyora Bonet.

Quan sentia que venia la senyora Bonet, a mi se'm parava el cor.

—La senyora Bonet, vindrà? I vindrà sola?

—No, fill... —em deia ella, mirant-me de reüll, tota seriosa—. Vindrà amb l'Aurora.

I jo em posava vermell com un pebrot, se m'accelerava el cor i em queien les coses de les mans. L'Aurora Bonet devia tenir catorze anys i era la noia més preciosa, més fina i més elegant de tot Sant Pere del Masnou. El seu pare era l'home més ric del poble, i la seva dona, la mare de l'Aurora, era jove, era francesa i es deia Sophie. Vivien tots tres en una mansió que el senyor Bonet s'havia fet construir als afores del poble, un cop va tornar de França, on havia fet fortuna. La casota tenia un munt de servents i minyones, era en una finca amb molt bona vista arran de camí de Sant Martí de Teià, i tothom deia que era una casa d'estil francès.

La senyora Bonet venia de tant en tant a casa nostra i encarregava a ma mare que li fes un rostit o un guisat, o coques o d'altres encàrrecs, perquè de vegades a la mansió tenien convidats del nostre país, parents del seu home que no sabien apreciar la finor i els sabors de la cuina francesa de la seva cuinera, i d'aquesta manera els Bonet s'asseguraven de tenir encert en els gustos de les menges que posaven a taula per als hostes. Jo aprofitava l'avinentsa que l'Aurora venia a casa per mirar-la de ben a prop, observar la blancor de les seves dents i de la seva pell, sentir el seu delicat perfum i admirar els vestits que portava. L'Aurora

tenia els ulls blaus, com sa mare, i em fascinava veure'ls de prop, com em miraven, enriolats, les galtes vermelles i el posat neguitós.

Perquè l'Aurora, mal m'està dir-ho, també em mirava amb bons ulls. Entre ella i jo hi havia alguna cosa especial que costava de definir. Havíem agafat el costum, tots dos, que, quan ma mare tenia a punt la comanda de viandes per a la seva família, jo carregava safates, sacs de panets olorosos i motlles perfumats de sucre i d'espècies al nostre carro, i ho portava tot personalment a casa seva, camí de Sant Martí amunt. L'Aurora, que m'esperava a l'hora convinguda, normalment després de les seves lliçons de piano, em venia a obrir la porta del jardí acompanyada d'algun membre del servei, que sempre em mirava amb cara de pomes agres. Llavors ella pujava al carro amb mi, al meu costat, i feia el trajecte d'unes quantes desenes de metres asseguda arran meu, fins a la porta del darrere d'aquella imponent mansió, on el majordom, alguna minyona o algun mosso de la casa em descarregava el gènere mentre l'Aurora i jo ens estàvem al carro asseguts, mirant-nos com dos babaus, sense dir-nos res i amb una mà agafada. Una tarda, fins i tot, l'Aurora es va treure amb dissimulació una minúscula medalleta d'or que duia penjada al coll i la va esmunyir d'amagatotis dins la meva mà.

—De la meva primera comunió —em va xiuxiuejar a cau d'orella—. Faré veure que l'he perduda. Guarda-la sempre, d'acord?

I jo vaig guardar aquell tresor com si fos un pedaç del mateix cel.

De costum, quan el majordom em pagava, ella baixava del carro, quedava tota moixa a la porta i m'acomiadava movent amunt i avall el seu blanc mocadoret de puntes mentre jo m'allunyava conduint el carro, mirant enrere. No sé ni com encertava la porta, tot sortint. Ens havíem aficionat que llavors, en el temps que jo trigava a fer aquell tros, ella pujava a la seva cambra guimbant els graons de l'escalinata de marbre de dos en dos, de manera que, quan jo arribava a la reixa del jardí, ella era al tercer pis, ja havia obert la seva finestra i em regalava el seu millor somriure des d'allà, movent el mocador amb molta gràcia, prometent-me alguna cosa que mai no ens havíem dit.

A part de les comptades vegades que l'Aurora Bonet venia a la fonda, i de les ocasions que jo m'arribava a casa seva a portar comandes, la resta de cops que la veia era de lluny, per festes, a l'església, a la processó o a les celebracions del poble. Jo me la mirava, enamorat com un boig,

sense dir-ho a ningú. Ella em responia amb una mirada tendra, i jo dins meu sabia que algun dia trobaria la manera de casar-me amb ella.

—Mira, fill, que tu i l'Aurora mai no us podreu casar, em sents? —em deia ma mare quan jo li insinuava alguna cosa—. No veus que ella és rica i de casa bona, i tu ets un arplegat de no res? I parlem d'una altra cosa, que em fas gruar i em faràs tallar un dit sense voler.

—Mare, mare —insistia jo—, algun dia seré ric, ric de veritat, t'ho ben prometo. I em podré casar amb l'Aurora; i ella m'acceptarà amb el cap ben alt, com ha de ser.

I no hi havia res que posés la mare més nerviosa que el fet que jo digués tot allò.

—Ric? Ric? I què redimoni faràs per ser ric, tu, carallot?

—Faré les Amèriques, mare. M'és igual que no t'agradi. Marxaré com molta gent. Com el senyor Biada, que passa sempre pel Camí Ral amb el seu carro de cavalls tan elegant, amb un vestit de fil de color blanc i amb un barret de palla fina, saludant tothom. Faré com ell, marxaré i tornaré al cap dels anys fet tot un "ricatxo". I llavors seré bo per anar a veure el senyor Bonet i demanar-li la mà de sa filla.

—Gabriel, Gabriel... —em responia ma mare, neguitejada—, mira que no em donis un disgust, tu, ara, amb això de les Amèriques. Més val que t'ho treguis del cap ara mateix. I de l'Aurora, que t'ho tinc ben dit, i escolta'm bé perquè no t'ho penso dir més, m'entens? Escolta'm bé, obre aquestes orelletes d'ase que tens i escolta'm bé —i ma mare es posava molt seriosa, li sortia foc de la mirada i m'assenyalava amb el dit, com si m'estigués a punt de treure un ull—: Tu, nano, la filla de cal Bonet, ni te la miris, m'has entès? Ni te la miris!